

BÀN VỀ PHÁT ÂM VÀ VAI TRÒ CỦA GIÁO VIÊN TRONG VIỆC GIÚP NGƯỜI HỌC RÈN LUYỆN KỸ NĂNG PHÁT ÂM

ThS. Phạm Trí Cường¹

1. Ngữ âm – điều kiện cần để học tốt tiếng Anh

Ngữ âm, cụ thể là phát âm, trong việc học tiếng Anh là một trong những kỹ năng khó nhất đòi hỏi người học phải dành nhiều thời gian và nỗ lực để đạt được (Aliaga García, 2007; Martínez-Flor et al. 2006; Pourhosein Gilakjani, 2016). Việc phát âm đúng - một năng lực căn bản mà người học tiếng Anh phải rèn luyện - là điều kiện cần để học tiếng Anh thành công; ngược lại, người học sẽ gặp nhiều khó khăn trong việc học tiếng (Pourhosein Gilakjani, 2012). Theo Morley (1991), dạy cho người học phát âm đúng không phải là dạy cho người học phát âm như người bản xứ (người sử dụng tiếng Anh là ngôn ngữ thứ nhất); phát âm đúng là phát ra âm thanh đạt được mục tiêu giao tiếp bằng lời nói.

2. Đặc điểm của ngữ âm chuẩn

Có nhiều nhận định khác nhau về ngữ âm chuẩn. Có hai đặc điểm của ngữ âm chuẩn được nhiều tác giả nghiên cứu về ngôn ngữ thừa nhận, đó là phát âm đúng và phát âm được chấp nhận.

2.1. Phát âm đúng

Có rất nhiều cách hiểu khác nhau về phát âm đúng. Theo các tác giả như Cook (1996), Yates (2002), Pourhosein Gilakjani (2016), phát âm đúng được định nghĩa là việc tạo ra những âm thanh chứa đựng một nghĩa hoàn chỉnh nhằm đạt được mục đích trao đổi thông tin giữa người nói và người nghe.

2.2. Phát âm được chấp nhận

Trước hết phát âm được chấp nhận được hiểu là người nghe hiểu được thông điệp cần chuyên tải qua chuỗi âm thanh được phát ra bởi người nói. Theo tác giả Morley (1994), việc phát âm được chấp nhận nghĩa là không được quá khác biệt so với một chuẩn đã được chấp nhận. Theo tác giả James (2010), khi bạn mở các kênh CNN International, BBC, Sky News, bạn sẽ được nghe được đủ

¹ Giảng viên chính - Phó Trưởng Khoa Đại Cương, Học viện Cán bộ

loại giọng nói từ những người đến từ mọi miền thế giới. Tất cả những kênh truyền hình này đều được xem là sử dụng ngữ âm tiếng Anh được chấp nhận. Người học tiếng Anh không thể không chú trọng đến ngữ âm, vì nó giữ một vị trí then chốt trong quá trình học để sử dụng tiếng Anh (Zielinski, 2009).

3. Một số nhận thức sai trong việc dạy - học phát âm

Mặc dù tính quan trọng của việc phát âm trong việc học để sử dụng được ngoại ngữ nói chung và tiếng Anh nói riêng được thừa nhận, song trong việc dạy - học phát âm thường xuất hiện một số nhận thức chưa đúng dẫn đến việc học tiếng Anh vừa mất thời gian và không đạt hiệu quả mong muốn.

Theo tác giả Harmer (2001), việc dạy và học ngữ âm chưa được quan tâm đúng mức. Có nhiều lý do biện minh cho sự lơ là này.

Về phía người học, họ cho rằng họ không cần học phát âm, thậm chí còn nghĩ rằng học ngữ âm là sự lãng phí thời gian. Họ khẳng định giao tiếp thành công là đủ. Rất nhiều người học còn suy nghĩ rằng họ có thể nói chuyện được với thầy cô (người bản ngữ và người không phải là bản ngữ) và các bạn trong lớp học tiếng Anh và họ không gặp vấn đề gì. Thực ra suy nghĩ này không đúng. Một là, giảng viên có thể hiểu người học dễ dàng vì "tai của thầy giáo" đã quen với tiếng Anh "dỏm". Hai là, người học có cùng ngôn ngữ thứ nhất thường có những "kiểu" phát âm giống nhau và có những lỗi phát âm giống nhau dẫn đến họ dễ dàng hiểu nhau. Ba là, tiếng Anh trong khuôn khổ một lớp học không phải là môi trường thật (simulation), và thường người học không có cơ hội để tiếp xúc với người bản xứ (Harmer, 2001).

Về phía người dạy, rất nhiều giáo viên không xem trọng việc dạy ngữ âm (không xem đây là một phần cấu tạo nên chính thể trong việc giúp người học nắm bắt được ngôn ngữ). Theo Harmer (2001), họ chủ yếu quan tâm đến dạy ngữ pháp, từ vựng; họ tập trung giúp người học luyện tập các kỹ năng làm bài tập đọc hiểu và nghe hiểu. Dù ngữ pháp và từ vựng là những yếu tố quan trọng, song chúng trở nên vô ích nếu người học (người sử dụng chúng) không thể phát âm đúng. Người bản xứ hoặc những người học tiếng Anh "chuẩn" vẫn có thể hiểu nếu người học sai về ngữ pháp, nhưng sẽ rất khó khăn để hiểu nếu âm thanh của từ vựng phát ra

không đúng hoặc vô tình nhầm lẫn sang âm thanh của từ vựng hoàn toàn khác không liên quan đến ngữ cảnh đang diễn ra. Ngoài ra, rất nhiều giáo viên nghĩ rằng phát âm "đúng" rất khó và mất nhiều thì giờ để giúp người học đạt được điều đó. Từ đó, giáo viên thiếu đầu tư về phương pháp, tài liệu, và thời lượng cần thiết để giúp người học luyện tập ngữ âm. Một số giáo viên thậm chí còn suy nghĩ rằng người học có thể tự học được ngữ âm mà không cần sự hướng dẫn của giáo viên. Nhận định này được Kenworthy (1987) chỉ ra rằng chỉ có một số người học rất nhỏ làm được vì những người học này có được những cảm nhận về âm thanh tốt, có động lực thôi thúc hội nhập và có quyết tâm. Theo Kenworthy (1987) và Harmer (2001), giáo viên phải là người thuyết phục người học học ngữ âm (luyện tập phát âm) đúng. Giáo viên phải là người xác định cho người học rằng bài học đầu tiên và tiên quyết là ngữ âm. Nếu người học không đạt được phát âm tốt ngay từ đầu quá trình học, họ rất có thể học sai cách. Việc học phát âm đúng còn là điều kiện cần để phát triển kỹ năng nói (Harmer, 2001).

4. Vai trò của giáo viên trong việc giúp người học rèn luyện kỹ năng phát âm

Morley (1991) nói rằng giáo viên không phải là người dạy, mà là người hỗ trợ việc học và rèn luyện kỹ năng phát âm của người học. Trước hết giáo viên phải là người làm được 2 việc: (1) là một trong "chuẩn" được chấp nhận, và (2) có khả năng giúp người học ý thức về việc phát âm của bản thân và tự điều chỉnh hướng tới mục tiêu "chấp nhận".

Để làm được 2 việc trên, các nhà ngôn ngữ học trên thế giới đưa ra một số đề xuất về phía người giảng dạy sau:

(1) Bản thân giáo viên phải luôn ý thức hoàn thiện kỹ năng phát âm của mình (Shahzada, 2012). Chính giáo viên là một trong những "chuẩn" mà sẽ được người học "sao chụp" lại.

(2) Trong quá trình dạy học ngữ âm, giáo viên cần nói chậm và rõ ràng và cần phải tạo cho người học một cảm giác rằng ngôn ngữ của giáo viên là chấp nhận được. Điều này giúp người học nâng cao kỹ năng phát âm của mình bằng cách lắng nghe cẩn thận và tái tạo lại (Bradley - Bennett, 2007).

(3) Giáo viên cần phải giúp người học nhận thức rằng nói chậm với phát âm đúng quan trọng hơn việc nói nhanh nhưng phát âm sai. Người học phải hiểu nhận thức rằng việc nội dung trình bày được người nghe hiểu đúng và đầy đủ mới là quan trọng và là điều người nghe chờ đợi, chứ không phải "vẽ lưo loát" như người bản xứ (Rasekhi Kolokdaragh, 2010).

(4) Giáo viên cần phải tìm hiểu và nắm bắt được những khó khăn của người học trong việc rèn luyện kỹ năng phát âm (Shahzada, 2012). Trên cơ sở đó, giáo viên sẽ tìm ra phương cách phù hợp cho từng đối tượng người học.

(5) Giáo viên phải là người làm quen với hai chuẩn tiếng Anh hiện nay trên thế giới là chuẩn của người Anh và chuẩn của người Mỹ (Rasekhi Kolokdaragh, 2010). Việc này trước hết giúp khẳng định vị trí "chuẩn" của giáo viên và tăng thêm tính thuyết phục đối với người học.

(6) Giáo viên phải đặt ra những mục tiêu có thể đạt được đối với (từng) người học (Thanasoulas, 2002). Điều này có tính thúc đẩy sự nỗ lực của người học hướng tới sự tự tin cũng như sự tự hoàn thiện của bản thân người học.

5. Thực trạng và giải pháp đối với việc nâng cao kỹ năng phát âm của sinh viên tại học viện cán bộ

Là một giảng viên trực tiếp tham gia dạy các học phần tiếng Anh giao tiếp 1,2,3,4 với chuẩn đầu ra mong muốn là bậc 3 (theo Khung năng lực ngoại ngữ 6 bậc dùng cho Việt Nam của Bộ Giáo dục và Đào tạo) cho sinh viên chính quy của các Khóa 1,2,3,4, tôi nhận thấy việc rèn luyện kỹ năng phát âm của sinh viên có một số vấn đề sau:

(1) Phần lớn sinh viên không có nền tảng lý thuyết và thực hành về hệ thống nguyên âm và phụ âm của tiếng Anh. Để học tốt một ngôn ngữ, dù là ngôn ngữ thứ nhất (còn gọi là ngôn ngữ mẹ đẻ), bài học đầu tiên chính là giúp cho người học nắm bắt được và thực hành được việc tạo ra những âm thanh đúng của nguyên âm và phụ âm. Riêng trong tiếng Anh còn có khái niệm nguyên âm kép và chòm phụ âm.

(2) Một bộ phận lớn sinh viên không có nỗ lực rèn luyện phát âm; chủ yếu còn mang tâm lý rằng chỉ cần làm được bài kiểm tra là xem như hoàn thành nhiệm vụ học tập.

(3) Sĩ số lớp học thường trên dưới 50 sinh viên / lớp; điều này hạn chế việc giảng viên theo dõi và hướng dẫn cho từng sinh viên chỉnh sửa những lỗi của họ về ngữ âm nói chung và phát âm nói riêng.

(4) Bản thân giảng viên chưa thật sự thuyết phục là một trong những "chuẩn" để người học tự tin "sao chụp" lại.

(5) Điều kiện để sinh viên được tiếp xúc nhiều với người nói tiếng Anh chuẩn (hoặc người nói tiếng Anh là ngôn ngữ thứ nhất) gần như chưa có.

(6) Thư viện tuy đã được trang bị sách và các thiết bị điện tử phục vụ việc học tiếng Anh; tuy nhiên phần lớn sinh viên chưa có thói quen tự học tập môn tiếng Anh ở thư viện.

Qua những thực trạng nêu trên, tôi xin có một số đề xuất sau:

(1) Cần có các lớp bổ sung kiến thức và thực hành ngữ âm và đặc biệt rèn luyện phát âm không nằm trong chương trình khung dành cho sinh viên;

(2) Cần có biện pháp nhằm gia tăng việc sinh viên tự học ở ngoài khuôn khổ lớp học, cụ thể như trong phòng học của thư viện có trang bị máy tính kết nối internet và có cài đặt sẵn các phần mềm học tiếng Anh có liên quan

(3) Tạo điều kiện cho giảng viên học tập nâng cao trình độ chuyên môn ở những môi trường sử dụng tiếng Anh

(4) Tổ chức các đợt sinh hoạt ngoại khóa sử dụng tiếng Anh như thuyết trình, hát, kể chuyện, v.v... trong "không gian" của Học viện Cán bộ.

Kết luận

Ngữ âm và việc phát âm phải được hiểu không chỉ tạo ra âm thanh đúng của từ vựng đơn lẻ và rời rạc; mà là một phần quan trọng trong việc truyền đạt thông tin. Việc dạy - học ngữ âm phải được đưa vào các hoạt động dạy - học tiếng trong không gian lớp học và ngoài lớp học. Giáo viên phải là người nhận thức được tầm quan trọng của ngữ âm trong việc giảng dạy tiếng cho người học; phải

là người động viên, hỗ trợ và "huấn luyện viên" trong việc giúp người học hoàn thiện kỹ năng phát âm của mình.

Sự thành công trong việc học và thực hành ngữ âm không thể đến nếu thiếu sự hướng dẫn của giáo viên và càng không thể đến nếu không có sự nỗ lực của chính người học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Aliaga García, C. (2007). The Role of Phonetic Training in L2 Speech Learning. *Proceedings of the Phonetics Teaching and Learning Conference (PTLC2007)*, University College, London. Available at http://www.phon.ucl.ac.uk/ptlc/ptlc2007_web_procindex.html
2. Bradley-Bennett, K. (2007). *Teaching Pronunciation: an Independent Course Study for Adult English as a Second Language learners*. Retrieved from: <http://www.cde.state.co.us/cdeadult/download/NCPDRC/TeachingPronunciation.pdf>
3. Cook, V. 1996. *Second language learning and language teaching*. New York: Arnold.
4. Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. London: Longman
5. James, R. B. (2010). *Teaching Pronunciation Gets a Bad R.A.P: A Framework for Teaching Pronunciation*. Hankuk: University of Foreign Studies
6. Kenworthy, J. (1987). *Teaching English Pronunciation*. Longman, Harlow
7. Morley, J. (1991). The Pronunciation Component in Teaching English to Speakers of Other Languages. *TESOL Quarterly*, 25(1), 51-74
8. Morley, J. (1994). A Multidimensional Curriculum Design for Speech-pronunciation Instruction. In J. Morley (Ed.), *Pronunciation Theory and Pedagogy: New Views, New Directions* (64-91). Alexandria, VA: TESOL

9. Pourhosein Gilakjani, A. (2012). A Study of Factors Affecting EFL Learners' English Pronunciation Learning and the Strategies for Instruction. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(3), 119-128
10. Pourhosein Gilakjani, A. (2016). What Factors Influence the English Pronunciation of EFL Learners? *Modern Journal of Language Teaching Methods (MJLTM)*, 6(2), 314-326
11. Rasekhi Kolokdaragh, V. (2010). *ESL/EFL Learners' Perception of Their Pronunciation Needs and Strategies*. 41st Annual State CATESOL Conference in Santa Clara, CA, April 23, 2010
12. Shahzada, G. (2012). Views of the Teachers Regarding the Students' Poor Pronunciation in English Language. *Journal of Educational and Social Research*, 2(1), 309-316. doi: 10.5901/jesr.2012.02.01.309
13. Thanasoulas, D. (2002). Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom. *The Internet TESL Journal*, 8(11), retrieved from October 2016, <http://iteslj.org/Articles/Thanasoulas-Motivation.html>
14. Yates, L., & Zielinski, B. (2009). *Give It a Go: Teaching Pronunciation to Adults*. Sydney, Australia: AMEPRC.
15. Zielinski, B. (2009). *Give It a Go: Teaching Pronunciation to Adults*.